«Ἐγώ εἰμι
ἡ ὁδὸς
καὶ ἡ ἀλήθεια
καὶ ἡ ζωή»
(Ἰωάν. ιδ΄ 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ρήματα,
ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν,
πνεῦμά ἐστι
καὶ ζωή ἐστι»
(Ἰωάν. ς΄ 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΕ΄. Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1935 Ἀριθ. 1203

ΟΛΑ ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Εἶνε σκληρὸς ὁ ἀντίπαλός σου καὶ παραμονεύει ἕτοιμος νὰ σὲ φαρμακώσῃ καὶ νὰ σὲ θανατώσῃ μὲ τὸ δηλητήριον, τὸ ὁποῖον διαρκῶς ἐκχύνεται ἀπὸ τὰ χείλη του. Τὸ παραδέχομαι. Δὲν τὸ ἀμφισβητῶ. Παρ' ὅλα ὅμως αὐτὰ δὲν εἰμπορεῖς, δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα, σοῦ εἶνε ἀπολύτως ἀπηγορευμένον, νὰ τὸν μεταχειρισθῇς ὡς ὄφιν. Λησμονεῖς, ὅτι εἶνε λογικὸς ἄνθρωπος, φέρων εἰς τὰ βάθη του τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ; Φίλε μου, καὶ ἐξηχρειωμένη ἀκόμη ἐὰν εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ὀφείλεις σὺ νὰ τὴν σεβασθῇς ἐνθυμούμενος τὴν καταγωγήν της καὶ μὴ λησμονῶν εἰς ποῖον ἀνήκει καὶ ἀπὸ ποῖον ἐτιμήθη. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι κάθε τι, τὸ ὁποῖον θὰ ἐνεργήσῃς ἀπέναντι τῆς εἰκόνος ταύτης, διευθύνεται καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν;

Δεῖξε λοιπὸν σὺ τὴν μακροθυμίαν σου, τὴν ἀνοχήν σου, τὴν ἀγάπην σου. Συμπεριφέρθητι ὡς πρὸς τέκνον Θεοῦ, ὡς πρὸς ὕπαρξιν διὰ τὴν ὁποίαν ἐνδιαφέρεται ἰδιαιτέρως ὁ Θεός· ὡς πρὸς ἀδελφὸν διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἀπέθανε. Καὶ κάμε τα ὅλα αὐτὰ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Δηλαδὴ τίμησέ τον, ἐπειδὴ συναισθάνεσαι, ὅτι ὀφείλεις νὰ τιμᾷς τὸν Θεόν. Ἀγάπησέ τον, ἐνθυμούμενος ὅτι ὀφείλεις νὰ ἀγαπᾷς τὸν Θεόν. Δεῖξέ του σεβασμόν, ἐπειδὴ ἔχεις καθῆκον νὰ σέβεσαι καὶ νὰ λατρεύῃς τὸν Θεόν.

Εἶνε ζήτημα πλέον, ὅτι αἱ θυσίαι τῆς μακροθυμίας σου καὶ ἡ καλωσύνη τῆς ἀνεξικακίας σου εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν θὰ ὑπάγουν χαμέναι. Καὶ ἀνάλγητος ἐὰν μείνῃ ἐκεῖνος, σὺ δὲν ἔχεις νὰ χάσῃς τίποτε. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ἐκεῖνος παρεξηγήσῃ τὴν καλωσύνην σου καὶ ἑρμηνεύσῃ αὐτὴν ὡς δειλίαν καὶ ὡς ἐκδήλωσιν ἀνθρώπου τρομοκρατημένου, σὺ δὲν διατρέχεις τὸν κίνδυνον νὰ μειωθῇς ἢ νὰ ταπεινωθῇς. Ἐκεῖνος, ἐν ὀνόματι τοῦ Ὁποίου ὑπεχώρησες, ὁ Θεὸς δηλαδή, δὲν θὰ σὲ παρεξηγήσῃ. Ἀναγινώσκει Αὐτὸς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν μας. Καὶ Τοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀποκεκαλυμμένα καὶ φανερὰ αὐτὰ τὰ πλέον μυστικὰ καὶ ἀπόκρυφα ἐλατήριά μας. Ὅσῳ δὲ περισσότερον ὁ ἐχθρός σου δεικνύεται ἀδυσώπητος καὶ ἀνάλγητος πρὸς τὴν μακροθυμίαν σου, τόσῳ περισσότερον θὰ σὲ συμπαθήσῃ Ἐκεῖνος. Καὶ ὅσῳ μεγαλύτεραι εἶνε αἱ θυσίαι τῆς ἀνεξικακίας σου, τόσῳ καὶ ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν θὰ σοῦ δείξῃ, θὰ εἶνε θερμοτέρα καὶ πλουσιωτέρα. Ὁ Σολομῶν τὸ βλέπει, τὸ ἀντιλαμβάνεται, τὸ αἰσθάνεται. Καὶ δι' αὐτὸ τὴν προτροπὴν καὶ παραγγελίαν του, ὅπως ἀγαπῶμεν καὶ εὐεργετῶμεν τοὺς ἐχθρούς μας, τὴν συνοδεύει καὶ μὲ κάποιαν σοβαρὰν διαβεβαίωσιν. «Ὁ δὲ Κύριος ἀνταποδώσει σοι ἀγαθά». Ἰδοὺ ἡ διαβεβαίωσις ἢ μᾶλλον ἡ ὑπόσχεσις. Καὶ λέγω ὑπόσχεσις, διότι διὰ στόματος τοῦ Σολομῶντος ὁμιλεῖ αὐτὸς ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς ὑπόσχεται. Ὁ Θεὸς τουτέστιν ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις ἀπέναντί σου. Τί σὲ ἐνδιαφέρει λοιπόν, ἐὰν ὁ ἐχθρός σου δὲν ἐκτιμήσῃ τὴν καλωσύνην σου καὶ δὲν συγκινηθῇ ἀπὸ τὴν ἀγάπην σου;

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΜΟΡΦΑΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Σύνοψις.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν γενικῶν ἐπιχειρημάτων, ἅτινα προεβλήθησαν ὑπὲρ τῆς θεωρίας τῆς μεταμορφώσεως καὶ ἐξελίξεως τῶν εἰδῶν τῆς ζωῆς καὶ ἅτινα ἰσχύουσι διὰ πᾶσαν οἱανδήποτε μορφὴν ἢ σύστημα, καθ' ὃ ἐξετέθη ποτὲ ἡ θεωρία αὕτη, ἐρχόμεθα ἤδη εἰς τὴν εἰδικωτέραν ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν τῶν κυριωτέρων ἐπὶ μέρους συστημάτων τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας. Πρὸς τοῦτο ἔχοντες ἤδη ὑπ' ὄψει, ὅτι πλὴν τῆς πνευματοκρατικῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως, πᾶσαι αἱ ἄλλαι μορφαί, καθ' ἃς διετυπώθησαν τὰ ἐξελικτικὰ θεωρήματα, καταλέγονται εἰς τὸν Ἑνισμὸν ἢ Μονισμόν, καίτοι οὐχὶ πάντα τυγχάνουσιν ἀντιτελολογικὰ ἢ μηχανοκρατικά, θὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ἀκόλουθον πορείαν. Πρωτίστως θὰ ἐξετάσωμεν τὴν μηχανοκρατικὴν ἢ ἀντιτελολογικὴν μορφὴν τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Δαρβινισμὸς ἀποτελεῖ τὴν πληρεστέραν ἔκθεσιν καὶ πιθανοφανεστέραν διατύπωσιν τῆς μορφῆς ταύτης, θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰδικῶς καὶ ἐπ' αὐτοῦ, δεδομένου ὅτι ἡ κρίσις τοῦ συστήματος τούτου ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ εἰδικὴν ἀναίρεσιν τῶν ὑπὸ τῶν διαφόρων ὀπαδῶν τῆς μηχανοκρατικῆς ἐξελίξεως προβληθέντων εἰδικῶν ἐπιχειρημάτων. Μετὰ τοῦτο θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὰς τελολογικὰς ἐξελικτικὰς θεωρίας τοῦ Ἑνισμοῦ ἢ Μονισμοῦ ἐνδιατρίβοντες κυρίως ἐπὶ τῆς περὶ δημιουργικῆς ἐξελίξεως θεωρίας τοῦ Bergson, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσα, ὡς εἴπομεν, νεωτέραν ἔκδοσιν τοῦ ψυχοβιολογικοῦ Νεολαμαρκισμοῦ, παρουσιάζει τὴν κατὰ τὸ μᾶλ-

λον καὶ ἧττον τελολογικὴν μορφὴν τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας ὑπὸ τὸ ἔνδυμα ἐκεῖνο τῆς γοητείας, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Bergson κατώρθωσε νὰ σύρη ὀπίσω του πλείστους. Τέλος θὰ ἐκθέσωμεν καὶ τὴν μεμετριασμένην ἢ πνευματοκρατικὴν μορφὴν τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας ἐξετάζοντες κατὰ πόσον αὕτη δύναται νὰ ἐναρμονισθῇ καὶ πρὸς τὴν περὶ δημιουργίας διδασκαλίαν τῆς Βίβλου.

Α) Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν μηχανοκρατικῶν ἐκθέσεων τῆς ἐξελίξεως.

1. Ἐπικρίσεις τῶν ἀντιτελολογικῶν. Οἱ ἐχόμενοι τῶν ἀντιτελολογικῶν ἢ μηχανοκρατικῶν μορφῶν τῆς ἐξελικτικῆς θεωρίας συνειθίζουσι, καθὼς σημειοῖ ὁ de Sinéty(1), μετά τινος περιφρονητικοῦ οἴκτου νὰ ἀντιμετωπίζωσι τὰς περὶ τελολογίας ἀντιρρήσεις τῶν ἀντιλεγόντων εἰς αὐτούς. Ὁρμώμενοι ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ σύλληψις, διαμόρφωσις, γέννησις καὶ ἀνάπτυξις οἱασδήποτε μορφῆς τῆς ζωῆς καὶ οἱουδήποτε ἀτόμου εἰς οἱονδήποτε εἶδος ἀνήκοντος γίνεται κατὰ νόμους φυσικούς, τυφλοὺς καὶ ἀναγκαίους, εὑρίσκουσι καὶ ἀναξίους συζητήσεως τοὺς περὶ σκοπίμου προδιατάξεως καὶ κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον πραγματοποιουμένης ἁρμονίας ἰσχυρισμοὺς τῶν διϊσταμένων πρὸς αὐτούς. Τὸ ἀφανὲς ἐπὶ παραδείγματι κύτταρον οἱουδήποτε σπερματοζωαρίου φέρεται τυφλῶς πρὸς τὸ γονιμοποιούμενον ὑπ' αὐτοῦ ὠάριον, ἄνευ συνειδήσεώς τινος ἐξυπηρετουμένου ὑπ' αὐτοῦ σκοποῦ, ὁ ὁποῖος συντελεῖται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀδηρίτου ἀνάγκης, τὴν ὁποίαν οἱ καθολικῶς ἰσχύοντες τυφλοὶ καὶ μηχανικοὶ νόμοι τῶν βιολογικῶν φαινομένων ἐπιβάλλουσι.

2. Ἔννοια τελολογίας. Ἀλλ' ὅτι ἐν προκειμένῳ οἱ ἀντιτιθέμενοι πρὸς πᾶσαν τελολογίαν παρασύρονται εἰς σύγχυσιν, ἀποδεικνύεται ἐμφανῶς, ἐκ τοῦ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχόμενοι τῶν τελολογικῶν ἐπόψεων δὲν ἀρνοῦνται οὐδὲ διαμφισβητοῦσι τὴν ὕπαρξιν φυσικῶν νόμων, ἀναγκαίως ἐνεργούντων καὶ καθοριζόντων τυφλῶς τὰ διάφορα βιολογικὰ φαινόμενα. Ποιοῦνται μόνον διάκρισιν μεταξὺ ἀπωτέρων καὶ ἀμέσων ἢ προσεχῶν αἰτίων, μεταξὺ αἰτίων ποιητικῶν καὶ αἰτίων τελικῶν. Χωρὶς δὲ νὰ ζητῶσιν ὅπως ἐξηγήσωσι τὸ πᾶν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον δι' αἰτίων τελικῶν, ἐπιδιώκουσιν ἁπλῶς νὰ κατανοήσωσι πληρέστερον τὴν τάξιν καὶ ἁρμονίαν, ἥτις παρουσιάζεται εἰς τὰ βιολογικὰ φαινόμενα. Ἀναγνωρίζοντες ἐξ ὁλοκλήρου καὶ αὐτοὶ τὸ κράτος τῶν φυσικῶν νόμων, φροντίζουσι, πῶς νὰ μὴ ἀπομακρύνωσί ποτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν σκοπῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ τυφλὴ καὶ ἀναγκαία λειτουργία τῶν νόμων τείνει, ἀκολουθοῦσα προδιατεταγμένον εἰς αὐτὴν σχέδιον. Ὅλως ἀδίκως λοιπὸν μέμφονται αὐτῶν οἱ μηχανοκρατικοὶ ὡς ἐὰν παρεδέχοντο οὗτοι μόνον αἰτίας τελικὰς καὶ ἀπέκλειον ὁλοτελῶς τὰς ἀμέσους καὶ ποιητικὰς αἰτίας.

(1) Ἔνθ' ἀνωτ. 1825.

Ἡ εὐτυχία τότε εἶνε πραγματική, ὅταν μερίζεται εἰς πολλούς. Καὶ ὁ εὐτυχὴς τότε εἶνε πράγματι εὐτυχής, ὅταν προσπαθῇ νὰ κάμῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους τοὺς μετόχους τῆς εὐτυχίας του.

ΛΑΪΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

Η ΣΚΛΗΡΟΤΗΣ ΚΑΙ ΤΥΦΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ

Γιὰ νὰ καταλάβῃς, πόσον σκληρότερη καὶ ἀπὸ λιθάρι γίνεται ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά, δὲν ἔχεις, ἀδελφέ μου, παρὰ νὰ προσέξῃς τὸ περιστατικόν, ποὺ μᾶς διηγεῖται εἰς τὴν συνέχειαν ἡ ἁγία Γραφή.

Ὁ Μωϋσῆς ἦταν εἰς τὸ ὄρος καὶ ἔλειψεν ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτας σαράντα ὁλόκληρα ἡμερόνυχτα. Τώρα πῶς ἦταν εἰς τὸ ὄρος καὶ πῶς ἔμεινεν ἐκεῖ, τὸ ἔχομεν εἴπει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διηγήσεώς μας. Δὲν ἐξεχάσαμεν βέβαια, ὅτι ὁ Θεὸς ἄρχισε νὰ μιλῇ ἀπὸ τὸ ὄρος κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν Ἰσραήλ. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τρόμον, ποὺ ἐδοκίμαζαν, ὅταν ὁ Θεὸς ὡμιλοῦσεν ἀπὸ τὸ ὄρος, ὥστε νὰ Τὸν ἀκούῃ ὁλόκληρος ἡ συναγωγὴ τοῦ Ἰσραήλ, δι' αὐτὸ παρεκάλεσαν τὸν Μωϋσῆν νὰ μεσιτεύσῃ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Θεοῦ εἰς τρόπον ὥστε ὅ,τι εἶχε νὰ τοὺς εἴπῃ ὁ Θεός, νὰ τοὺς τὰ εἴπῃ διὰ μέσου τοῦ Μωϋσέως. Ἐὰν λοιπὸν βρίσκεται τώρα ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος καὶ συνομιλῇ, βρίσκεται γιατί αὐτοὶ οἱ Ἰσραηλῖται τὸ ἐζήτησαν. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τους ἔγινεν αὐτό, καὶ ξεύρουν πολὺ καλά, ποῦ βρίσκεται ὁ ἀρχηγός των καὶ μὲ ποῖον συνομιλεῖ. Ξεύρουν ἀκόμη καὶ ποῖος εἶναι Ἐκεῖνος, μὲ τὸν Ὁποῖον συνομιλεῖ. Ἀκόμη δὲ περισσότερον, ξεύρουν, ὅτι Αὐτός, μὲ τὸν Ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς συνομιλεῖ, ὁ μέγας Θεὸς δηλαδή, ὄχι μόνον τοὺς ἐπροστάτευσεν ἀπέναντι τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ καὶ τώρα νὰ τοὺς δείχνῃ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον Του. Γιατί ἂν μένῃ τὸ πολυάριθμον αὐτὸ πλῆθος εἰς τὴν ἔρημον, κάτω ἀπὸ τὸ ὄρος Σινᾶ, ποιὸς τὸ τρέφει καὶ ποιὸς φροντίζει, ὥστε κάθε ἡμέρα ὁ καθένας τους νὰ ἔχῃ τὸ ἀρκετὸν φαγητόν, ὅπου θὰ τὸν ἐχόρταινε;

Μ' ὅλα ταῦτα κύτταξε, ἀναγνῶστά μου, σὲ τί κατάντημα φθάνει ὁ λαὸς αὐτός. Ἡ ἁγία Γραφὴ μᾶς λέγει, ὅτι μόλις εἶδεν ὁ λαός, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐβράδυνε νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ ὄρος, ἐσηκώθηκεν ἀμέσως εἰς τὸ πόδι καὶ «συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ Ἀαρών». Ἐμαζεύθησαν ὅλοι γύρω ἀπὸ τὸν Ἀαρὼν καὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν. Τί ἔλεγαν; «Ἀνάστηθι καὶ ποίησον ἡμῖν θεούς» (Ἐξόδ. λβ' 1). Σήκω γρήγορα καὶ φτιάσε μας εἴδωλα. Φτιάσε μας θεούς, γιατί ὁ Μωϋσῆς αὐτός, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, δὲν φαίνεται πουθενὰ καὶ «οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ». Δὲν 'ξεύρομεν, τί τοῦ συνέβη.

Τὰ ξεχάνουν, καθὼς βλέπεις, ὅλα. Ξεχάνουν τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον, ποὺ ἐδοκίμασαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ὅταν τὸ Σινᾶ ἐκάπνιζε καὶ ἄστραφτε καὶ ἐβροντοῦσε. Ξεχάνουν τὴν παρουσίαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ποὺ τοὺς ἔγινε μὲ τόσον ἐπιβλητικὸν καὶ καταπληκτικὸν τρόπον. Ξεχάνουν τὸ μάννα ποὺ δὲν τοὺς ἔλειψε καμμίαν ἡμέραν καὶ ποὺ τὸ εἶχαν εἰς τὸ στόμα τους ἀκόμη καὶ τότε ποὺ ἐφώναζαν. Εἶνε στραβοὶ καὶ δὲν βλέπουν οὔτε τὴν νεφέλην, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς τοὺς ἐσκίαζε τὴν ἡμέραν καὶ τοὺς ἐφώτιζε τὴν νύκτα. Καὶ ζητοῦν «θεούς, οἳ προπορεύσονται αὐτῶν». Ἐνῷ ἔχουν ἐμπρός των τὴν νεφέλην, ποὺ τοὺς ὡδήγησε θαυμαστῶς καὶ τοὺς ἐπροστάτευσεν, ὅταν ὁ Φαραὼ τοὺς κατεδίωκεν, αὐτοὶ προτιμοῦν νὰ μὴ προπορεύεται ἡ νεφέλη, ἀλλὰ νὰ προπορεύωνται ἐμπρός τους τὰ ἄψυχα εἴδωλα, ἕνα χρυσὸν ὁμοίωμα ἑνὸς βωδιοῦ! Εἶνε ἢ δὲν εἶνε τυφλοί; Καὶ

Ἀρχιμ. † ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

11. «Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις».

Εἶνε δὲ δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ καὶ ὑπὸ τῶν δούλων ἡ τοιαύτη ἀρετή, διότι ἐφανερώθη εἰς βοήθειαν ἡμῶν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶνε σωτήριος δι᾿ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀδιακρίτως τάξεως καὶ γένους.

Τὸ χωρίον τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ γ΄ 4 καὶ ἑξῆς, εἶνε χωρία δογματικὰ ἢ ἐκφαντορικὰ μεγάλου βάθους. Τὸ προκείμενον χωρίον εἰσάγεται ὡς αἰτιολογία τῆς προτροπῆς, τὴν ὁποίαν προηγουμένως ἀπηύθυνεν ὁ ἀπόστολος κυρίως διὰ τοὺς δούλους, ἔπειτα δὲ γενικώτερον καὶ πρὸς τὸν Τίτον, ἵνα διδάσκῃ ὀρθῶς. Εἶνε ὡς νὰ λέγῃ ἐνταῦθα ὁ ἀπόστολος: Πράξατε ταῦτα, διότι εἶνε δυνατὸν νὰ κατορθώσητε αὐτά. Καὶ εἶνε δυνατόν, διότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐδόθη ἀκριβῶς πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπόν. «Ἐπειδὴ πολὺ καὶ μέγα ἀπῄτησε παρὰ τῶν δούλων, εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ χρῆναι αὐτοὺς τοιούτους εἶναι τίθησι. Καὶ γὰρ καὶ αὐτοῖς ἡ χάρις ἐπέφανε» (Οἰκ.).

«Ἐπεφάνη». Ἡ κυρία ἔννοια τοῦ ῥήματος τούτου εἶνε ἡ αἰφνιδία ἐπὶ σκηνῆς ἐμφάνισις. Χρησιμοποιεῖται δὲ ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν προκειμένου περὶ τῆς θείας παρεμβάσεως εἰδικῶς πρὸς βοήθειαν σημειουμένης (Γενέσ. λε΄ 7. Β΄ Μακκ. β΄ 21, γ΄ 24, ιβ΄ 22, ιδ΄ 15, Γ΄ Μακκ. ς΄ 9), ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ προκειμένου περὶ ἐπιλάμψεως φωτὸς ἐν μέσῳ σκότους (Ἀριθ. ς΄ 25. Ψαλμ. λ΄ 16· ριζ΄ 27 κλπ.). Καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἔννοια πάντοτε συνδεδυασμένως μετὰ τῆς πρώτης ἐκφέρεται. Ἐνταῦθα λοιπὸν τὸ **«ἐπεφάνη»** θὰ ἑρμηνευθῇ: ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἦλθεν εἰς βοήθειαν ἡμῶν. Ἡ ἔννοια δ᾿ αὕτη ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐπακολουθοῦν «σωτήριος».

«ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ». «Χάριν τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν λέγει ὡς χαρισάμενον τοῖς ὑπευθύνοις ἄφεσιν τῶν προημαρτημένων καὶ χαρισμάτων αὐτοὺς πνευματικῶν ἀξιώσαντα» (Ζυγ.). Ἀναφέρεται ὁ ἀπόστολος εἰς τὸν ὅλον βίον τοῦ Κυρίου, τὴν σάρκωσιν καὶ τὸν θάνατον (στίχ. 14.). Πρβλ. καὶ Β΄ Τιμόθ. α΄ 10, ὅπου ἡ ἔννοια τοῦ φωτὸς ἐξαίρεται περισσότερον.

«ἡ σωτήριος», ἡ φέρουσα σωτηρίαν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ κακοῦ.

«πᾶσιν ἀνθρώποις». Ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς δούλους. «Τούτου χάριν ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ υἱός, ἵνα πάντας ἀνθρώπους, καὶ δεσπότας καὶ οἰκέτας, ἀξιώσῃ τῆς σωτηρίας» (Θεοδ.).

12 «Παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι».

Παιδαγωγοῦσα ἡμᾶς, ἵνα ἀφοῦ ἀρνηθῶμεν τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ φθαρτοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ τούτου κόσμου, ζήσωμεν μὲ ἐγκράτειαν καὶ μὲ δικαιοσύνην ἀπέναντι τῶν πλησίον μας καὶ μὲ εὐσέβειαν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν παρόντα πονηρὸν καὶ διεφθαρμένον αἰῶνα.

«Παιδεύουσα», Οὐχὶ τιμωροῦσα καὶ κολάζουσα, ἀλλὰ παιδαγωγοῦσα καὶ μάλιστα διδάσκουσα. Ἡ παιδαγωγία τῆς χάριτος τείνει εἰς τὸ νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς διὰ τῆς ὑγιοῦς διδασκαλίας.

«ἵνα ἀρνησάμενοι». Ἴσως ὑπαινίττεται τὴν ἅπαξ διὰ παντὸς ἐν τῷ βαπτίσματι γινομένην ἐπίσημον καὶ ὁριστικὴν ἀπάρνησιν. Δι᾿ αὐτὸ καὶ μετεχειρίσθη ἀόριστον.

«τὴν ἀσέβειαν», «τὴν εἰδωλολατρείαν ὀνομάζει καὶ τὰ πονηρὰ δόγματα» (Οἰκ.). Πᾶσαν περὶ Θεοῦ ψευδῆ καὶ πεπλανημένην ἀντίληψιν. Ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἐπακολουθοῦν «εὐσεβῶς».

«καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας». «Τὸν βίον τὸν ἐναγῆ» (Χρυσ.). «Κοσμικαὶ ἐπιθυμίαι ὅσαι ὑλικαί, ὅσαι τοῦ παρόντος ἤρτηνται κόσμου καὶ τῷ βίῳ τούτῳ συγκαταλύονται» (Ζυγ.). Διασαφηνίζεται πληρέστερον τὸ χωρίον ὑπὸ τοῦ Α΄ Ἰωάν. β΄ 16: «πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου».

«σωφρόνως». Τίθεται πρῶτον ὡς ἀντιτιθέμενον πρὸς τὸ ἀμέσως προηγηθὲν «κοσμικὰς ἐπιθυμίας». «Ἐγκρατεῖς οὐ μόνον παρανόμου μίξεως, ἀλλὰ καὶ παντοίου πάθους» (Ζυγ.). Διὰ τοῦτο συμπεριέλαβε τὰ πρὸς ἑαυτοὺς καθήκοντα, ὅπως καὶ εἰς τὸ ἐπακολουθοῦν **«δικαίως»** τὰ πρὸς τὸν πλησίον, καὶ εἰς τὸ **«εὐσεβῶς»** τὰ πρὸς τὸν Θεόν.

«ἐν τῷ νῦν αἰῶνι». Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ πονηροῦ αὐτοῦ καὶ διεφθαρμένου αἰῶνος, ὑπὸ τοῦ ὁποίου κινδυνεύομεν νὰ παρασυρθῶμεν.

δὲν ἀποδεικνύεται καθαρὰ ἀπὸ αὐτό, ὅτι ἡ ἀνθρώπιναις καρδιαῖς γίνονται πολλαῖς φοραῖς σκληρότεραις ἀπὸ τὴν πέτρα; Στὴν πέτρα μιὰ φορὰ ἀκούμβησε τὸ δάκτυλο τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ γράμματα τοῦ νόμου ἐχαράχθησαν ἀμέσως. Ἐδῶ ὄχι μιὰ φορά, ἀλλὰ καθημερινῶς καὶ ἐπὶ καιρὸν πολὺν ὁ Θεὸς πασχίζει νὰ ἐγχαράξῃ εἰς τῆς καρδιαῖς τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸν φόβον Του καὶ μὲ τόσα θαύματα, ποὺ ἔκαμε, τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ δὲν ἦλθεν. Εἶνε ἢ δὲν εἶνε λοιπὸν ἡ καρδιαῖς σκληρότεραις ἀπὸ τῆς δύο πλάκες;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ,,

		Τιμὴ Δρχ.	Ταχ. Ἐσωτ.
Ἡ Ἁγία Γραφή, ἤτοι:			
1) Ἡ Καινὴ Διαθήκη,	χαρτόδετος	15	8
	πανόδετος	18	8
πολυτελ. »	χρυσωμένη	50	8
δερματ. »	ἐντὸς κυτίου »	80	8
2) Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη,	ἄδετος	100	17
	πανόδετος	130	23
	δερματίνη	150	23

ἐγκεκριμένη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Διὰ τὴν κατανόησιν τῶν λόγων τοῦ Ἀπ. Παύλου συνιστῶμεν τὰς μέχρι τοῦδε ἐκδοθείσας εἰς δύο τεύχη ἑρμηνείας ὑπὸ † Ἀρχιμ. Εὐσεβίου Ματθοπούλου:

1) Εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους	ἄδετον	25	13
»	πανόδετον	45	15
	δερματίνην	65	16
2) Εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας, Ἐφεσίους, Φιλιππησίους, Κολοσσαεῖς καὶ 2 πρὸς Θεσσαλονικεῖς,	ἄδετον	25	13
	πανόδετον	45	15
	δερματίνην	65	16

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

Οἱ «Τσώρτζ Τάϊμς» (Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροί) τοῦ Λονδίνου ἔγραψαν εἰδικὸν ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν κύριον ἄρθρον, ἐξ ἀφορμῆς προτάσεως, γενομένης εἰς μίαν ἐκκλησιαστικὴν συνέλευσιν τοῦ Κλήρου ἐν Λονδίνῳ, ὅπως οἱ ἐπίσκοποι «διακανονίσουν τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ὑπουργήματος τῆς Ἐξομολογήσεως ὑπὸ νέων ἱερέων καὶ καταρτίσουν εἰς ἑκάστην ἐνορίαν κατάλογον ἐμπείρων διὰ τὴν διακονίαν ταύτην ἱερέων». Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἄρθρου τούτου μεταφέρομεν ἐνταῦθα, διότι εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐκ τοῦ Προτεσταντισμοῦ προελθοῦσαι Ἐκκλησίαι συζητοῦν σπουδαίως τὴν Ἐξομολόγησιν, εἶναι ἐξόχως ἐπικίνδυνον νὰ παραμένῃ τόσον παρημελημένη εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία κατέχει αὐτὴν ἀνέκαθεν μεταξὺ τῶν ἑπτὰ Μυστηρίων της.

Ὁ ἀρθρογράφος ἀπαντῶν ἐν πρώτοις εἰς τὴν ἀντίρρησιν ὅτι ἀρκεῖ ἡ ὕπαρξις «πνευματικῶν συμβούλων», κληρικῶν ἢ λαϊκῶν, ἱκανῶν διὰ τῶν συμβουλῶν των νὰ καθησυχάζουν «τεταραγμένας συνειδήσεις», γράφει ὅτι δὲν πρόκειται μόνον περὶ τοιούτων περιπτώσεων, ἀλλὰ περὶ «τῶν μετανοούντων, τῶν βεβαρυμένων ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας των καὶ πονούντων διὰ νὰ λάβουν συγγνώμην καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν». Καὶ συνεχίζει:

«Ἐξετάζοντες ἕνα τόσον σοβαρὸν ζήτημα, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὁμιλῶμεν μὲ ἀντισχέδια. Ἂς συμφωνήσωμεν μὲ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Chelmsford, ὅτι ἡ ὑπερακριβολόγος συνείδησις εἶνε φαινόμενον οἰκεῖον εἰς τοὺς ἐξομολόγους καὶ ἡ ἀδημονία δι' ἀνύπαρκτα ἁμαρτήματα δὲν περιορίζεται εἰς ἐκείνους ποὺ πηγαίνουν συχνὰ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν. Ἡ θεραπεία τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς δὲν εἶνε μικρὸν μέρος τοῦ ἔργου τοῦ ἐξομολόγου. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὀχληρὰς ψυχώσεις, ἡ ψυχολογικὴ ἀξία τῆς ἐξομολογήσεως εἶνε πανταχόθεν παραδεδεγμένη, ἀλλ' ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ψυχιατρικῆς ἐνεργείας. Ἡ διάλυσις τῶν ἀμηχανιῶν καὶ τῶν περιπλοκῶν εἶνε βοηθητικὸς παράγων εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως. Τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς εἶνε νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν ἁμαρτίαν. Τὸ πρωτεῦον γεγονὸς εἶνε ὅτι πιστεύομεν εἰς τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ὡς ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεώς μας. Τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως εἶνε ἡ μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας ἡ συγχώρησις αὐτὴ μεταδίδεται εἰς ἑκάστην ψυχήν. Ἡ δύναμις τοῦ δίδειν ἢ κρατεῖν τὴν ἄφεσιν, τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἠσκήθη πάντοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἡ ἐξουσία αὐτὴ μεταδίδεται ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου εἰς πάντα ἱερέα τὴν στιγμὴν τῆς χειροτονίας του μὲ τὰς λέξεις: «Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται». Εἰς περιστάσεις ἐπειγούσης ἀνάγκης ἢ κινδύνου θανάτου, κανεὶς ἱερεύς, ὁσονδήποτε νέος, δὲν θὰ ἠμποδίζετο νὰ ἐξασκήσῃ τὸ μυστήριον τοῦτο τοῦ ἐλέους, ἐὰν ἐκαλεῖτο πρὸς τοῦτο. Ἔχει λάβει τὴν ἐντολὴν τοῦ ἐπισκόπου πρὸς αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπόν».

Ἐν συνεχείᾳ παρουσιάζει καὶ ἄλλην ἄποψιν, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐξομολόγησις εἶναι ἀπαραίτητος.

«Ὑπάρχει ἐν τούτοις καὶ ἄλλη σπουδαιοτάτη ἄποψις τῆς

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ,,

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ .... ΔΡΑΧ. 20
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΣΕΛ. 4 ἢ ΔΟΛ. 1
Ἐπιστολαὶ καὶ συνδρομαὶ πρὸς κ. ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ Ἱπποκράτους 189

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

ἐξομολογήσεως, δηλαδὴ ἡ μετάδοσις πνευματικῶν συμβουλῶν καὶ ὁδηγιῶν. Πολλοὶ εὐσεβεῖς χρησιμοποιοῦν τὴν ἐξομολόγησιν ὄχι ἁπλῶς διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν συγχώρησιν διὰ σοβαρὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προοδεύσουν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωήν. Τοῦτο εἶνε μέσον ὄχι μόνον διὰ νὰ γίνωνται οἱ κακοὶ καλοί, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ γίνωνται οἱ καλοὶ καλύτεροι. Ἡ μορφωμένη συνείδησις, ἡ ὁποία ἔμαθε νὰ βλέπῃ τὴν ζωὴν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ παραδείγματος τοῦ Κυρίου, ἀναγνωρίζει ὡς ἁμαρτήματα πολλὰ πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀμόρφωτος συνείδησις δὲν ἔχει ἰδέαν. Τοιαῦτα εἶνε τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς φιλαυτίας, τῆς ἀσυμπαθείας καὶ τῆς ῥαθυμίας. Διὰ τῆς πειθαρχίας, ποὺ δημιουργεῖ ἡ αὐτοεξέτασις καὶ ἡ ἐξομολόγησις, εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ κανεὶς περισσότερον ἐπιδέξιος εἰς τὴν δύσκολον τέχνην τοῦ νὰ ζῇ τὴν χριστιανικὴν ζωήν. Ἡ τέχνη δὲ αὐτὴ περιλαμβάνει τὴν δύναμιν τοῦ νὰ διακρίνῃ τὰ φανταστικὰ ἀπὸ τὰ πραγματικὰ ἁμαρτήματα, τὰ ὁποῖα εἶνε περισσότερον φανερὰ εἰς τὸν πλησίον μας παρὰ εἰς τὸν ἑαυτόν μας. Ὑπάρχουν δὲ καὶ πολύπλοκοι περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ γνῶσις τῆς ἠθικῆς θεολογίας εἶνε οὐσιώδης.

»Διὰ τοῦτο εἶνε ἀναγκαῖον ὁ ἱερεὺς ποὺ θὰ δέχεται πολλοὺς εἰς ἐξομολόγησιν, νὰ εἶναι πεπαιδευμένος καὶ πεπειραμένος. Εἶνε ἐπίσης φανερὸν ὅτι θὰ ἦτο πολὺ προτιμότερον ἡ ἐξομολόγησις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν κορασίων νὰ γίνεται ἐνώπιον ἡλικιωμένων πνευματικῶν. Ταῦτα ἀναγνωρίζονται γενικῶς εἰς τὴν πρᾶξιν· ἡ δημοσία γνώμη, ἡ ὑγιὴς παράδοσις καὶ τὸ προηγούμενον τῶν Καθολικῶν συμφωνοῦν μὲ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἡ μόρφωσις εἶνε ἀναγκαία διὰ νὰ ἀποφεύγωνται σφάλματα καὶ διὰ νὰ ἀποβαίνῃ τὸ μυστήριον ὅσον τὸ δυνατὸν καρποφόρον».

Ἀλλ' εἶναι ἀξία πολλῆς προσοχῆς ἡ ἀκόλουθος παράγραφος, ἡ ὁποία ἐξετάζει τὸ ζήτημα τοῦ νὰ ἐξομολογοῦνται καὶ οἱ ἱερεῖς:

«Τὸ πρῶτον οὐσιῶδες γνώρισμα τῆς τοιαύτης μορφώσεως εἶνε, ὅτι κάθε ἱερεὺς ποὺ ἀσκεῖ τὴν ἐξομολόγησιν πρέπει νὰ εἶνε ἐπίσης συνειθισμένος νὰ ἐξομολογῆται ὁ ἴδιος. Αὐτὸ θὰ ἦτο οὐσιῶδες καὶ διὰ κάθε θεολόγον, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νὰ κανονίσῃ τὴν διακονίαν τοῦ μυστηρίου τούτου, ἢ νὰ καθοδηγήσῃ πνευματικούς. Ὁ νέος ἱερεύς, ποὺ συνείθισε νὰ λαμβάνῃ τὴν ἄφεσιν ἀπὸ ἕνα σοφὸν πνευματικόν, θὰ εἶνε συμπαθὴς πρὸς τὸν μετανοοῦντα. Θὰ ἔχῃ μάθει περισσότερα ἀπὸ ὅσα οἱονδήποτε βιβλίον δύναται νὰ τὸν διδάξῃ, διότι εἰς τὴν ἰδικήν του ἐξομολόγησιν ἦλθε πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μὲ τὸν Θεόν».

Καὶ συνεχίζει: «Εἰς τὴν πρωτίστην ταύτην γνῶσιν πρέπει νὰ προσθέσῃ τὴν σπουδὴν τῆς Ἠθικῆς Θεολογίας ἢ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς. Δύναται νὰ μάθῃ πολλὰ ἀπὸ τοὺς παλαιοτέρους ἱερεῖς, καὶ ἡ ποιμαντικὴ πεῖρα θὰ τοῦ δώσῃ νὰ ἐννοήσῃ βαθύτερον τὴν ἐσωτερικὴν ἀνθρωπίνην

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. Α' Λουκᾶ ε' 1—11)

Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 185.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. ΙΔ', Β' Κοριν. α' 21—β' 4)

Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 529.

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Ἡ σφραγὶς τοῦ Θεοῦ.

Μὲ ἐξαιρετικὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν περιβάλλει ὁ Θεὸς τὰ τέκνα Του, τὰ ὁποῖα πιστεύουν εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ βαπτίζονται εἰς τὸ ὄνομα Αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἱερὰν στιγμὴν τοῦ βαπτίσματος, καθὼς διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, μᾶς σφραγίζει ὁ Θεὸς καὶ δίδει «τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν». Ἐὰν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι θέτωμεν τὴν σφραγῖδα μας εἰς διάφορα ἀντικείμενα, διὰ νὰ δείξωμεν ὅτι ταῦτα ἀνήκουν εἰς ἡμᾶς, ὁ πανάγαθος ὅμως Θεὸς εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος γίνονται παιδιά Του ἀγαπητά, ἐπιθέτει ὡς σφραγῖδα οὐρανίαν καὶ θείαν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Πόσον μεγάλη καὶ ἀνεκτίμητος, ἀληθῶς, εἶνε ἡ δωρεὰ αὐτὴ τοῦ Κυρίου πρὸς ἡμᾶς! Καὶ ναὶ μὲν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ποὺ βαπτιζόμεθα δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ ἐκτιμήσωμεν τὴν ἀξίαν τῆς δωρεᾶς. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡλικία καὶ ἐφ' ὅσον ὁ Χριστιανὸς ἀποφεύγει τὴν ἁμαρτίαν καὶ δὲν ἀποδιώκει τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, ὤ! πόσαις φοραῖς αἰσθάνεται τὸν πολύτιμον αὐτὸν θησαυρὸν ποὺ τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός! Ἡ χάρις αὐτὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πληροφορεῖ ἐσωτερικῶς ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ φιλόστοργος, ἡμεῖς δὲ τὰ ἀγαπητά Του τέκνα. Ἡ χάρις αὐτὴ δημιουργεῖ γαλήνην εἰς τὴν ψυχήν μας καὶ πλημμυρίζει τὸ ἐσωτερικόν μας ἀπὸ χαράν. Καὶ ὅταν ἔρχωνται θλίψεις καὶ ποικίλαι στενοχωρίαι, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀναποφεύκτως συντροφεύεται ἡ παροῦσα ζωή, ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὡς οὐρανία δρόσος μᾶς ἀνακουφίζει καὶ μᾶς παρηγορεῖ καὶ κάμνει πολὺ ἐλαφρὸν τὸ φορτίον τῶν δοκιμασιῶν καὶ θλίψεων. Τὸ δὲ σπουδαιότερον ὅλων, ἡ χάρις αὐτὴ εἶνε ἀρραβὼν καὶ ἐγγύησις ἀσφαλὴς ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἐπιφυλάσσει ζωὴν αἰώνιον καὶ μακαρίαν, ζωὴν χαρᾶς ἀνεκφράστου καὶ δόξης ἀθανάτου.

Ἂς δοξάζωμεν, λοιπόν, τὸν Θεὸν ποὺ ἐδέχθη ὡς παιδιά Του ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ μηδαμινοὺς καὶ μᾶς ἐσφράγισε μὲ τὴν σφραγῖδα τοῦ Πνεύματός Του. Ἂν ὁ πολὺς κόσμος δὲν εἶνε δυστυχῶς εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν δωρεὰν καὶ δι' αὐτὸ τὴν περιφρονεῖ, ἡμεῖς ἂς προσπαθῶμεν νὰ τὴν διαφυλάττωμεν μένοντες πιστοὶ εἰς τὸν Χριστόν, διὰ νὰ δοκιμάζωμεν τὰς εὐεργετικὰς συνεπείας αὐτῆς.

Εἶνε προτιμοτέρα ἡ λύπη.

Λύπην εἶχεν δημιουργήσει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν τῆς Κορίνθου μὲ τὴν πρώτην πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολήν του ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Διότι ἠναγκάσθη νὰ τοὺς ἐλέγξῃ καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲν συμπεριφέρονται ὅπως θέλει ὁ Θεός. Ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη νὰ λυπηθοῦν οἱ Κορίνθιοι. Διότι ἀπὸ τὴν λύπην αὐτὴν θὰ προήρχετο ὠφέλεια ψυχική, ὅπως καὶ πράγματι προῆλθε. Διότι συνησθάνθησαν οἱ Κορίνθιοι τὸ σφάλμα των καὶ διωρθώθησαν. Τοῦτο δὲ ἀναμφιβόλως ἦτο κέρδος μέγα δι' αὐτούς. Ἦτο μυριάκις προτιμότερον νὰ λυπηθοῦν ἐπί τινα καιρὸν καὶ ἔπειτα νὰ ὠφεληθοῦν ψυχικῶς καὶ νὰ χαροῦν, παρὰ νὰ μὴ στενοχωρηθοῦν τάχα διὰ τὰς παρεκτροπάς των καὶ νὰ μὴ πενθήσουν, ἀλλὰ νὰ μείνουν ἀδιόρθωτοι καὶ νὰ βλαβοῦν ψυχικῶς. Ἡ μὲν λύπη ἐκ τῆς συναισθήσεως καὶ μετανοίας θὰ ἔφερεν ἔπειτα χαρὰν πραγματικήν, διότι θὰ ὠφελοῦσε τὴν ψυχήν. Ἐνῷ ἡ φαινομενικὴ χαρὰ ποὺ θὰ εἶχον, ἐὰν ἔλειπεν ἡ λύπη διὰ τὴν ἔνοχον συμπεριφοράν των, θὰ τοὺς ἔβλαπτε πολύ, διότι θὰ ἔμενον ἀδιόρθωτοι καὶ ἀξιοκατάκριτοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴν τὴν μεγάλην ἀλήθειαν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψιν μας, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀρέσωμεν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐπηρεάζουν αἱ ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτό. Βλέπετε πῶς σκέπτονται συνήθως οἱ πολλοί. «Αὐτοὶ ποὺ διαβάζουν τὸ εὐαγγέλιον, εἶνε ἀξιολύπητοι», σᾶς λέγουν, «διότι συχνὰ λυποῦνται διὰ τὰς ἁμαρτίας των». Καὶ νομίζουν, ὅτι εὐτυχεῖς εἶνε ἐκεῖνοι ποὺ γελοῦν πάντοτε καὶ περνοῦν τὴν ζωὴν χωρὶς νὰ σκεφθοῦν τὰς ἁμαρτίας των καὶ νὰ πενθήσουν δι' αὐτάς.

Ἀλλ' ὄχι! Τὸ ἀληθὲς εἶνε ἐκεῖνο ποὺ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι δηλαδὴ «οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε». Διότι, πράγματι, ἀλλοίμονον ἂν κανεὶς δὲν θέλῃ νὰ συλλογισθῇ τὰς ἁμαρτίας του, διὰ νὰ μὴ στενοχωρηθῇ καὶ διακόψῃ τὴν φαιδρὰν καὶ διασκεδαστικὴν ζωήν του· θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, ὁπότε οἱ μὲν γέλωτες τῆς παρούσης ζωῆς θὰ παύσουν ὁριστικῶς καὶ διὰ παντός, ἐκεῖνος δὲ ποὺ δὲν ἐννοοῦσε νὰ λυπηθῇ διὰ τὰς ἁμαρτίας του θὰ κλαύσῃ ἀνωφελῶς καὶ ἀπαρηγόρητα, διότι θὰ τὸν ἀποδοκιμάσῃ ὁ Κύριος. Δὲν εἶνε, λοιπόν, προτιμοτέρα ἡ λύπη διὰ τὰς ἁμαρτίας μας ἀπὸ τὴν φαινομενικὴν χαρὰν ποὺ δίδει ἡ ἀδιαφορία διὰ τὴν ψυχήν μας;

Ὄχι τυφλὴν ἀγάπην.

Πνευματικὸς πατὴρ τῶν χριστιανῶν τῆς Κορίνθου ὁ ἀπόστολος Παῦλος, εἰλικρινῶς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν τελειοποίησιν τῶν πνευματικῶν του τέκνων, πάντα τρόπον ἐχρησιμοποίει διὰ τὴν ὠφέλειάν των. Ὄχι δὲ μόνον ἐνουθέτει καὶ συνεβούλευε μὲ τρόπον γλυκὺν καὶ ὑπεδείκνυε τί πρέπει νὰ κάμουν οἱ μαθηταί του, ἀλλὰ καὶ

φύσιν καὶ τὰς ἠθικὰς δυσκολίας ὅλων τῶν εἰδῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων συνθηκῶν. Πολλοὶ θὰ συμφωνήσουν ὅτι ὁ νέος ἱερεὺς θὰ ἔπρεπε νὰ δέχεται εἰς ἐξομολόγησιν τὰ παιδιὰ ποὺ προπαρασκευάζει διὰ τὸ ἅγιον Μῦρον. Αὐτὸς ἀπολαύει πιθανῶς τῆς ἐμπιστοσύνης των καὶ τὰ προβλήματά των τοῦ εἶναι οἰκεῖα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πάντων διὰ νὰ ἐξομολογῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθ' ὡρισμένας ὥρας, μέχρις ὅτου ὁ προϊστάμενός του πεισθῇ ὅτι ἔχει τὴν ἀναγκαίαν σοφίαν καὶ πεῖραν.

»Πολλὰ ἠδύναντο νὰ γίνουν ἂν διωρίζοντο ἕνας ἢ δύο ἱερεῖς εἰς κάθε ἐνορίαν, τοὺς ὁποίους θὰ ἠδύναντο νὰ συμβουλεύωνται οἱ κληρικοί, ἢ εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναφέρουν περιπτώσεις, τὰς ὁποίας αὐτοὶ δὲν ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ἁρμοδίους νὰ ἐξετάσουν....

»Ἕνεκα τῆς τρομερᾶς εὐθύνης, τὴν ὁποίαν ὑπέχει ὁ ἱερεύς, ὁ διακανονισμὸς καὶ αἱ ὁδηγίαι εἶνε προφανῶς ἀναγκαῖαι, ἐὰν οὗτος πρόκειται νὰ ἐκπληρώσῃ ἐπακριβῶς ὅ,τι δὲν ἀποτελεῖ τὸ ἐλάχιστον τῶν ὑποχρεώσεών του».

ἤλεγχεν, ὅταν ἦτο ἀνάγκη καὶ ἐφέρετο μὲ αὐστηρότητα, χωρὶς νὰ παρασύρεται ἀπὸ ἀγάπην τυφλὴν πρὸς αὐτούς, οὔτε ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ τοὺς λυπήσῃ μὲ τὰ γραφόμενά του καὶ μὲ τὰς αὐστηρὰς παρατηρήσεις του. Δι' αὐτό, καθὼς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, ἔπνιγε κάθε τυφλὸν αἴσθημα καὶ ἔκαμνε τὸ καθῆκον ποὺ εἶχεν ἀπέναντι τῶν χριστιανῶν, διὰ νὰ τοὺς ὠφελήσῃ ψυχικῶς.

Ἀπὸ τὸ παράδειγμα αὐτὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἂς διδαχθοῦν ὅλοι ὅσοι ἔχουν ἀναλάβει τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν ἄλλων, πρὸ παντὸς δὲ οἱ γονεῖς ποὺ ἔχουν τέκνα. Αὐτοὶ εἶνε τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἔχει ἐμπιστευθῆ τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν ψυχικὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν των. Ἐὰν ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶχεν εὐθύνην διὰ τὴν τελειοποίησιν τῶν χριστιανῶν ποὺ ἐδίδασκε, καὶ οἱ γονεῖς εἶνε ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν βαρυτάτην εὐθύνην τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων των. Ἀπὸ αὐτοὺς κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἡ καλὴ ἢ ἡ κακὴ ἐξέλιξις, τὴν ὁποίαν θὰ πάρουν τὰ παιδιά των.

Ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν πρέπει νὰ παρασύρωνται ἀπὸ ἀγάπην τυφλὴν πρὸς αὐτά. Διότι πολλαῖς φοραῖς πολλοὶ γονεῖς παρεξηγοῦν τὴν ἀγάπην ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν πρὸς τὰ παιδιά των καὶ νομίζουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὰ στενοχωρήσουν καὶ νὰ τὰ κάμουν νὰ κλαύσουν. Ἱκανοποιοῦν τὰς ἀπαιτήσεις των καὶ τὰς πλέον παραλόγους καὶ αὐθάδεις, ὑποχωροῦν εἰς τὰ «καπρίτσια» των καὶ δὲν ἐπιβάλλουν ποινὰς οὔτε ὁμιλοῦν μὲ αὐστηρότητα, ὅταν εἶνε ἀνάγκη, διότι τὸ πρὸς τὰ παιδιὰ τυφλὸν αἴσθημα τοὺς ἐμποδίζει νὰ τὰ λυπήσουν.

Μὴ ὅμως, πρὸς Θεοῦ! Αὐτὸ δὲν εἶνε ἀγάπη πρὸς τὰ παιδιά, ὅπως δὲν εἶνε ἀγάπη τὸ νὰ μὴ κάμῃ ὁ ἰατρὸς τὴν ἐγχείρησιν, ἐπειδὴ θὰ πονέσῃ ὁ ἀσθενής. Ἀναμφιβόλως δὲ θὰ δώσουν λόγον εἰς τὸν Θεὸν οἱ γονεῖς ποὺ ἀποφεύγουν τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν παιδιῶν των, διὰ νὰ μὴ τὰ πικράνουν τάχα καὶ τὰ στενοχωρήσουν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ Β΄.
ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ

5. Ἂς τὰ διαχειριζώμεθα λοιπὸν ὡς ξένα, διὰ νὰ γίνουν ἰδικά μας. Πῶς δὲ θὰ τὰ οἰκονομήσωμεν καὶ θὰ τὰ διαχειρισθῶμεν ὡς ξένα; Ὅταν δὲν τὰ ἐξοδεύωμεν εἰς περιττὰς ἀνάγκας, οὐδὲ μόνον εἰς τὰς ἰδικάς μας ἀνάγκας, ἀλλὰ τὰ μοιραζώμεθα μὲ τοὺς πτωχούς. Καὶ ἂν εἶσαι πλούσιος καὶ ἐξοδεύῃς περισσότερα ἀπὸ ὅσα σοῦ χρειάζονται, θὰ δώσῃς λογαριασμὸν διὰ τὰ χρήματα ποὺ σοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός. Αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὰ μεγάλα σπίτια. Πολλοὶ δηλαδὴ τὰ ταμεῖά των τὰ ἐνεπιστεύθησαν εἰς τοὺς ὑπηρέτας των· ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους τὰ ἐνεπιστεύθησαν, φυλάττουν τὰ διδόμενα καὶ δὲν τὰ καταχρῶνται, ἀλλὰ τὰ διανέμουν εἰς ἐκείνους ποὺ θὰ τοὺς διατάξῃ ὁ κύριός των καὶ ὅταν τοὺς διατάξῃ. Αὐτὸ κάμε καὶ σύ. Διότι καὶ σὺ ἔλαβες καὶ ἐδέχθης περισσότερα ἀπὸ ἄλλους, ὄχι διὰ νὰ τὰ δαπανήσῃς μόνος σου, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ διαμοιράσῃς καλῶς καὶ εἰς ἄλλους.

Εἶναι δὲ ἄξιον λόγου νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἐκεῖνο, διατί ὁ πλούσιος βλέπει τὸν Λάζαρον ὄχι πλησίον ἄλλου δικαίου, ἀλλ' εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Ὁ Ἀβραὰμ ἦτο φιλόξενος· διὰ νὰ τὸν ἐλέγξῃ λοιπὸν καὶ αὐτὸς διὰ τὴν μισοξενίαν του, διὰ τοῦτο τὸν βλέπει μαζῇ μὲ ἐκεῖνον. Διότι ὁ Ἀβραὰμ ἔπιανε τοὺς διερχομένους καὶ τοὺς ἐτράβουσε μέσα εἰς τὸ σπίτι του· ἐνῷ ὁ πλούσιος καὶ ἐκεῖνον ποὺ εὑρίσκετο μέσα εἰς τὴν αὐλήν του τὸν περιεφρόνει, καὶ ἐνῷ εἶχε τόσον θησαυρὸν καὶ τρόπον διὰ νὰ σωθῇ, ἀδιαφοροῦσε καθημερινῶς καὶ δὲν ἐχρεισιμοποιοῦσεν ὅπως ἔπρεπε τὴν παρουσίαν τοῦ πτωχοῦ. Ἀλλ' ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ δὲν ἦτο τοιοῦτος, ἀλλ' ὅλως τοὐναντίον. Ἐκάθητο πρὸ τῶν θυρῶν καὶ ἔπιανεν ὅλους τοὺς διαβάτας. Καὶ ὅπως ὁ ψαρᾶς ποὺ ρίχνει τὸ δίχτυ εἰς τὴν θάλασσαν, πιάνει μὲν ψάρια, πολλάκις ὅμως ἀνασύρει καὶ χρυσὸν καὶ μαργαριτάρια, τοιουτοτρόπως λοιπὸν καὶ αὐτὸς πιάνων ἀνθρώπους, ἠλίευσε κάποτε καὶ ἀγγέλους. Καὶ τὸ ἄξιον θαυμασμοῦ εἶνε ὅτι δὲν τὸ ἤξευρε. Ἐκ τούτου δὲ ἐκπληττόμενος καὶ ὁ Παῦλος συμβουλεύει καὶ λέγει· «Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους» (Ἑβρ. 13, 1—2). Καὶ καλὰ εἶπεν «Ἔλαθον» [δηλαδὴ τὸ ἔκαμαν χωρὶς νὰ τὸ ξεύρουν ὅτι ἦσαν ἄγγελοι]. Διότι ἐὰν ἐγνώριζεν, ὅτι εἶνε ἄγγελοι καὶ τοὺς ὑπεδέχετο μὲ τόσην προθυμίαν, δὲν θὰ ἔκαμνε τίποτε μέγα καὶ θαυμαστόν. Ἀλλ' ὅλος του ὁ ἔπαινος ἔγκειται εἰς τοῦτο, ὅτι χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ποῖοι ἦσαν οἱ διαβάται καὶ μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι ἁπλοῖ ὁδοιπόροι, τοὺς ἐκάλεσε μέσα μὲ τόσην προθυμίαν. Καὶ σὺ λοιπὸν ἂν μὲν ὑποδεχθῇς κανένα ἐξέχοντα καὶ λαμπρὸν καὶ δείξῃς πολλὴν προθυμίαν, δὲν ἔκαμες τίποτε τὸ ἀξιοθαύμαστον· διότι ἡ ἀξία τοῦ φιλοξενηθέντος ἐξαναγκάζει πολλαῖς φοραῖς καὶ τὸν μισόξενον νὰ δείξῃ κάθε προθυμίαν. Τὸ μέγιστον ὅμως καὶ ἀξιοθαύμαστον εἶνε, ὅταν δεχώμεθα μὲ πολλὴν προθυμίαν καὶ τοὺς τυχόντας καὶ τοὺς περιφρονημένους καὶ τοὺς πτωχούς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ὑποδεχόμενος ἐκείνους ποὺ πράττουν τοιουτοτρόπως ἔλεγεν· «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. 25, 40). Καὶ πάλιν· «Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων» (Αὐτόθι 18, 14). Καὶ πάλιν· «Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων... συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης» (Αὐτόθι 18, 6). Καὶ πανταχοῦ ὁ Χριστὸς πολλὰ ἔλεγε περὶ τῶν μικρῶν καὶ ἐλαχίστων.

Τοῦτο λοιπὸν γνωρίζων καὶ ὁ Ἀβραάμ, δὲν ἐξήταζε ποῖοι καὶ ἀπὸ ποῦ ἦσαν οἱ διαβάται, ὅπως κάμνομεν ἡμεῖς τώρα, ἀλλὰ τοὺς ἐδέχετο γενικῶς ὅλους. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἐξασκεῖ τὴν φιλοξενίαν δὲν πρέπει νὰ ἐρωτᾷ τὸν φιλοξενούμενον διατί κατήντησε πτωχός, ἀλλὰ μόνον καθῆκον ἔχει νὰ τοῦ ἀνακουφίζῃ τὴν φτώχειαν καὶ νὰ τοῦ ἱκανοποιῇ τὰς ἀνάγκας. Ὁ πτωχὸς μίαν συνηγορίαν ἔχει, τὴν φτώχειαν καὶ τὸ ὅτι εὑρίσκεται εἰς ἀνάγκας· μὴ τοῦ ζητῇς λοιπὸν τίποτε περισσότερον, ἀλλὰ καὶ ἂν εἶνε πονηρότατος ὅλων καὶ στερῆται τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἂς τοῦ καταπαύσωμεν τὴν πεῖναν. Τοιουτοτρόπως διέταξε νὰ πράττωμεν καὶ ὁ Χριστός, λέγων «ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον Αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. 5, 45).

Ὁ ἐλεήμων ἄνθρωπος εἶνε λιμὴν ἐκείνων ποὺ εὑρίσκονται εἰς ἀνάγκας· ὁ δὲ λιμὴν ὅλους ὅσοι ἐναυάγησαν τοὺς ὑποδέχεται καὶ τοὺς γλυτώνει ἀπὸ τοὺς κινδύνους· καὶ εἴτε πονηροὶ εἶνε οἱ κινδυνεύοντες, εἴτε καλοί, εἴτε ὁτιδήποτε, τοὺς ἀσφαλίζει μέσα εἰς τοὺς κόλπους του. Καὶ σὺ λοιπὸν

όταν βλέπης επί της γης τον άνθρωπον πού περιέπεσεν είς τό ναυάγιον της φτώχειας, μή τόν καταδικάζης, μή τού ζητής ευθύνας, αλλά απάλλαξέ τον από την συμφοράν. Διατί δημιουργείς εμπόδια είς τον εαυτόν σου; Ὁ Θεός σέ απήλλαξε πάσης περιεργείας και εξετάσεως. Πόσα θά έλεγαν πολλοί και πόσον θά εστενοχωρούντο, εάν ό Θεός διέτασσε πρώτα νά εξετάζωμεν μέ ακρίβειαν τόν βίον, την διαγωγήν, τά έργα εκάστου και έπειτα νά τόν ελεώμεν; Τώρα όμως είμεθα απηλλαγμένοι από κάθε τοιαύτην δυσκολίαν. Διατί λοιπόν αναλαμβάνομεν περιττάς φροντίδας; Ἄλλο είνε ό δικαστής, και άλλο ό ελεήμων. Ἐλεημοσύνη δι' αυτό λέγεται, διότι δίδομεν και είς τούς αναξίους. Τούτο μάς προτρέπει νά πράττωμεν και ό Παύλος, λέγων· «Τό καλόν ποιούντες μή εκκακώμεν..... πρός πάντας μέν, μάλιστα δέ πρός τούς οικείους της πίστεως» (Γαλάτ. 6, 9—10). Ἄν περιεργαζώμεθα και πολυεξετάζωμεν τούς αναξίους, ουδέποτε θά μάς τύχουν άξιοι· άν δέ και είς τούς αναξίους δίδωμεν, εξάπαντος θά έλθουν είς τά χέρια μας και οί άξιοι και οί αντάξιοι όλων εκείνων· όπως ακριβώς συνέβη και είς τόν μακάριον Ἀβραάμ, ό οποίος μή περιεργαζόμενος μηδέ πολυεξετάζων τούς διερχομένους, ημπόρεσε κάποτε νά υποδεχθή και αγγέλους. Αυτόν και ημείς άς ζηλεύσωμεν, και μαζή μέ αυτόν και τόν απόγονόν του τόν Ἰώβ. Διότι και αυτός εμιμήθη μέ πάσαν ακρίβειαν την μεγαλοψυχίαν τού προγόνου του, και διά τούτο έλεγεν. «Ἡ θύρα μου παντί ελθόντι ανέῳκτο» (Ἰώβ 31, 32). Δέν λέγει ότι είς τόν δείνα μέν ήτο ανοικτή, είς τόν άλλον δέ κλειστή, αλλά δι' όλους γενικώς ήτο ανοικτή.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΕΥΝΙΚΗ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Ὀλίγον αργότερα ήλθεν ή Ἰουνία· εσταμάτησεν είς την είσοδον τού διαμερίσματος και εφρούαξεν, όταν ήκουσε τόν πατέρα της νά λέγη:

—Είσαι βεβαία, ότι θά δεχθή ένα γέροντα, πού εκουράσθη νά ζητή ολίγον φώς μέσα είς τά σκότη, αλλ' ό οποίος περιεφρόνησε πάντοτε την αίρεσιν τών Ναζωραίων;

Ἡ Ἰουνία δέν ημπόρεσε ν' ακούση την απάντησιν τής Εὐνίκης, πού ήτο γονατιστή έμπρός είς τό κρεββάτι, απάντησιν, ή οποία έγινε μέ φωνήν πλήρη σεβασμού και σχεδόν ικετευτικήν.

—Ἕνα άλλο ζήτημα, είπεν ό φιλόσοφος.

—Ὁ Θεός σου δέν έχει ούτε εικόνας, ούτε αγάλματα, ούτε τίποτε τοιούτον, ώστε νά ημπορή κανείς νά τόν λατρεύη;

—Ὄχι, δέν έχει καθόλου εικόνας ή αγάλματα, ακόμη εάν ήσαν κατασκευασμένα και από αυτόν τόν Φειδίαν, διότι δέν υπάρχουν τόσον ωραία διά νά παραστήσουν την αγάπην του και την δύναμίν του.

—Δι' αυτό λοιπόν αρνείσαι νά θυσιάσης είς τούς θεούς μας;

—Θά ήτο ύβρις κατά τού Κυρίου, εάν απέδιδα την δόξαν Του είς μίαν εικόνα.

Ἕνας ελαφρός θόρυβος ανήγγειλεν είς τούς συνομιλητάς την είσοδον τής Ἰουνίας. Ἡ Εὐνίκη απεμακρύνθη αμέσως πρός τό αντίθετον μέρος τού διαμερίσματος.

—Θά σάς αναγνώσω τίποτε, πατέρα μου;

—Τί ήθελες νά μού αναγνώσης, κόρη μου; ηρώτησεν ό φιλόσοφος.

—Δέν έχομεν ακόμη τελειώσει την ανάγνωσιν τών έργων τού Πλάτωνος, είπεν έκπληκτος ή Ἰουνία.

—Ἰουνία, ένας άνθρωπος πεινασμένος δέν τρέφεται μέ όστρακα· αλλ' εγώ πεινώ διά τάς γνώσεις, πού κατέχει ή σκλάβα σου Εὐνίκη. Πόσον μετανοώ, πού δέν ωμίλησα δι' αυτά μέ την Κορνηλίαν προτού αναχωρήση διά την Κόρινθον!

—Μόλις χθές έφυγεν, είπεν ή Ἰουνία μέ ελαφρόν μειδίαμα.

Και ή κόρη τού Σεμπρονίου εσκέπτετο πόσον ανωφελείς υπήρξαν αί προφυλάξεις, πού είχε λάβει διά ν' απομακρύνη την Κορνηλίαν από τόν πατέρα της, εκ φόβου μήπως συζητήση μαζή του διά θρησκευτικά ζητήματα, και τόν κάμη νά εννοήση τάς λέξεις «τής αθανασίας και τής ζωής πού ήλθον είς φώς» και τάς οποίας δέν ειμπορούσε νά λησμονήση αφ' ότου τάς είχεν ακούσει νά προφέρωνται ενώπιόν της.

—Μήπως, έλεγε καθ' εαυτήν, μήπως ή Εὐνίκη τάς είπεν είς τόν πατέρα μου;

Ἡ αμφιβολία της δέν διήρκεσε πολύ.

—Ὑπάρχει μία ζωή πέραν τού τάφου και ή νέα πίστις απεκάλυψε την ζωήν αυτήν. Πρέπει νά μάθω πώς θά την αποκτήσω, προτού αποθάνω, είπεν ό φιλόσοφος παρατηρών σοβαρώς την κόρην του.

Αυτή δέν ήξευρε τί νά κάμη και τί νά είπη.

Ἡ ασθένεια είχε βλάψει άρά γε τό μυαλό τού πατέρα της; Ἀπό την συνομιλίαν αυτήν κάτι τοιούτο συνεπέραινεν. Ἡ δέ συνέχεια τής συνομιλίας εθορύβησε περισσότερον την Ἰουνίαν.

—Ὁ αρχηγός τής αιρέσεως αυτής είνε είς τάς Ἀθήνας· είνε ένας μορφωμένος πολίτης. Ὀνομάζεται Διονύσιος· κατοικεί πλησίον τής δυτικής πύλης. Ἰουνία, στέλεις νά τόν φωνάξης; Θά τόν παρακαλέσω νά μού φέρη τά συγγράμματα, επί τών οποίων στηρίζεται ή νέα αυτή θρησκεία, διά νά διαλυθούν αί αμφιβολίαι μου.

Ἡ Ἰουνία δέν ετόλμησε νά εναντιωθή είς τάς επιθυμίας τού πατέρα της. Ἀλλά πάλιν, νά επιτρέψη είς ένα τοιούτον άνθρωπον νά διαβή τό κατώφλιον τής θύρας, μέ τούτο δέν θά διεκινδύνευε σοβαρώς την τιμήν τής οικογενείας; Ἐχρησιμοποίησεν αναβολάς επί αναβολών, διά νά σκεφθή είς ποίον από τούς δούλους θά ενεπιστεύετο αυτήν την παραγγελίαν. Ἀναμφιβόλως οί δούλοι θά συνεζήτουν μεταξύ των περί αυτού· θά εμεγαλοποιούσαν τά αποτελέσματα αυτής τής συνομιλίας και θά έλεγαν, ότι ό πατέρας της εγκατέλειψε τούς θεούς προτού αποθάνη. Ἰδού τί εφοβείτο.

Μέ τάς σκέψεις αυτάς επήγε νά συμβουλευθή την μητέρα της. Και εκείνη ήτο απησχολημένη μέ αυτό, πού εξελάμβανεν ώς ιδιοτροπίαν τού ασθενούς. Ἀλλά, επειδή εννοούσεν, ότι έπρεπεν επί τέλους νά τό κάμουν, αφού ό σύζυγός της επέμενεν, ή Αὐγούστα συνεβούλευσε ν' αποστείλουν την Εὐνίκην μέ μίαν επιστολήν, διά τής οποίας θά παρεκάλουν τόν Διονύσιον νά παρουσιασθή. Ἐπήρε λοιπόν κομμάτια μεμβράνης, έγραψεν, εσφράγισε την επιστολήν της μέ μεταξίνην κλωστήν και έστειλε γρήγορα την Εὐνίκην, μέ τόν ενδόμυχον πόθον και την μυστικήν ευχήν νά απουσιάζη ο Διονύσιος, ή νά μή δεχθή νά έλθη. Ὁ Διονύσιος, καίτοι εξεπλάγη, υπεσχέθη ν' ακολουθήση αμέσως την κόρην. Πράγματι δέ και οί δύο έφθαναν συγχρόνως είς τό σπίτι.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ἡ ἀθεράπευτος διαίρεσις.

Οὐδὲν ἐσημειώθη καὶ κατὰ τὴν λήξασαν ἑβδομάδα γεγονός, τὸ ὁποῖον νὰ παρέχῃ τὴν βάσιμον ἐλπίδα τῆς ἀποσοβήσεως τοῦ ἐπικειμένου πολέμου. Τοὐναντίον πυκνώνονται οἱ κίνδυνοι μιᾶς νέας γενικῆς συρράξεως, εἰς τὴν ὁποίαν δυστυχῶς θὰ ἐμπλακῇ μοιραίως καὶ ἡ ἰδική μας χώρα. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον τοῦ κινδύνου τῆς γενικεύσεως τοῦ πολέμου ὅλα τὰ Κράτη ἑτοιμάζονται.

Καὶ ὅμως τὸ ἰδικόν μας Κράτος κατατρίβεται καὶ ἐξαντλεῖται εἰς τὰς ἀτελειώτους καὶ—ἀλλοίμονον!—ἀθεραπεύτους ἐσωτερικὰς διαμάχας καὶ διαιρέσεις. Παρουσιάζει τὸ φαινόμενον σπιτιοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ κατοικοῦσα οἰκογένεια ἀλληλοτρώγεται καὶ ἐξαντλεῖται εἰς τὴν διαμάχην διὰ τὸν δῆθεν καλύτερον τρόπον τῆς διοικήσεώς της, καθ' ὃν χρόνον ἔξω λησταὶ παραφυλάττουν νὰ καταλάβουν καὶ ληστεύσουν τὸ σπίτι.

Ὁμολογουμένως εἶναι ἀποκαρδιωτικὸν τὸ φαινόμενον τοῦ Κράτους μας. Δὲν θέλει νὰ διδαχθῇ οὔτε ἀπὸ τὴν κατὰ τὸ ἀπώτερον παρελθὸν ἱστορίαν του, ἡ ὁποία ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἀξιομίμητα παραδείγματα ἀντιμαχομένων πολιτικῶν, ποὺ ἔδωκαν χεῖρας συμφιλιώσεως καὶ συνεργασίας ἐνώπιον τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν χώραν κινδύνου, οὔτε ἀπὸ τὴν πεῖραν τοῦ προσφάτου παρελθόντος. Διότι ἡ διαίρεσις, ποὺ ἤρχισε πρὸ εἰκοσαετίας, εἶχε τόσον θλιβερὰς διὰ τὸ ἔθνος συνεπείας, ὥστε τὸν πόνον καὶ τὴν θλῖψιν των ᾐσθάνθη καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ αἰσθάνεται ὅλον τὸ ἔθνος. Παρὰ ταῦτα ἀρχίζομεν τώρα ἐκ νέου, μὲ τὴν αὐτὴν ὁρμήν, μὲ τὸ αὐτὸ πεῖσμα καὶ μῖσος καὶ τυφλὸν πάθος, τὴν διαμάχην διὰ τὰ αὐτὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἀδιάλυτα, ἀλλὰ τὰ κατέστησε πηγὴν ἀθεραπεύτου ἀδιαλλαξίας καὶ διαιρέσεως τὸ πεῖσμα, τὰ μικροσυμφέροντα, ἡ κομματικὴ τύφλωσις. Ἐσκέφθησαν ἆρά γε καὶ πρὸς στιγμὴν οἱ ὑπεύθυνοι τῆς καταστάσεως ταύτης, ὅτι ἡ καταστροφή, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐξωθοῦν τὴν χώραν, θὰ συμπεριλάβῃ καὶ αὐτούς;

«Ἐξ ἀσημάντου ἀφορμῆς».

Λογοτέχνης καὶ ἀκαδημαϊκός, σχολιάζων εἰς πολιτικὴν ἐφημερίδα πόσον ρόλον παίζουν εἰς τὰ ἑλληνικὰ ἐγκλήματα αἱ ὑπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ δελτίου λεγόμεναι «ἀσήμαντοι ἀφορμαί» γράφει:

«Αὐξάνονται καὶ πληθύνονται καθημερινῶς τὰ μικροεγκλήματα «ἐξ ἀσημάντου ἀφορμῆς», τὰ ἐπεισόδια μέσα σὲ τρὰμ καὶ λεωφορεῖα, οἱ καυγάδες γιὰ ψύλλου πήδημα στὰ καφενεῖα καὶ τῆς ταβέρνες, τὰ μαλλιοτραβήγματα μέσα στῆς οἰκογένειαις. Ἄλλος βρίζει, ἄλλος αὐθαδιάζει, ἄλλος δὲν σηκώνει λόγια, ἄλλος σκοτώνει γιὰ ψύλλου πήδημα, ὅλοι ἔχουν κρεμασμένο τὸ ζουνάρι τους γιὰ καυγᾶ».

Καὶ συνεχίζει: «Στὰ καφενεῖα, στῆς ταβέρνες, στὰ πανηγύρια, στοὺς δρόμους, πιστολίζονται καὶ μαχαιρώνονται οἱ Ἕλληνες «ἐξ ἀσημάντου ἀφορμῆς». Καὶ ἐρωτᾷ: «Τόσον λοιπὸν ἔχει αὐξήσει ἡ ἐγκληματικότης τῆς φυλῆς καὶ τόσον ἔχει παροξυνθῇ ἡ νευρικότης τῶν Ἑλλήνων;» Ἀπαντᾷ δὲ ὁ ἴδιος:

«Τίποτε. Ἡ ἐξήγησις εἶνε πολὺ προχειροτέρα. Ἐχάσαμεν, ἁπλούστατα, ἐσχάτως τὰς ἀνασταλτικὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς μας. Γνωρίζετε, ὑποθέτω, τί εἶνε ἡ θαυμαστὴ αὐτὴ δύναμις, ποὺ ξεχωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ κατώτερα ζῷα καὶ τὸν πολιτισμένον ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν βάρβαρον. Εἶνε ἡ δύναμις ποὺ συγκρατεῖ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ τυφλοῦ πάθους, ποὺ ἀναχαιτίζει τὰς ἀνακλαστικὰς ἐκρήξεις τοῦ ζῳώδους ἐνστίκτου, ποὺ ρυθμίζει τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου, σύμφωνα μὲ ἕναν ἀνώτερον ἠθικὸν νόμον. Εἶνε, μὲ δυὸ λόγια, τὸ πολύτιμον «φρένο» τῆς ψυχῆς».

Ἀλλὰ τὸ πολύτιμον αὐτὸ «φρένο» τὸ δημιουργεῖ καὶ τὸ διευθύνει κατὰ τρόπον θαυμαστὸν μόνον ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἡ χριστιανικὴ μόρφωσις, ἡ ὑποταγὴ εἰς τὸν ἠθικὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ θεία χάρις, ἐφ' ὅσον γίνεται δεκτὴ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ τοιαύτη μόρφωσις καὶ χάρις παραμελεῖται ἢ καὶ περιφρονεῖται. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῆς παραμελήσεως ταύτης εἶναι ἡ χαλάρωσις τῆς ἠθικῆς, ἡ ὀξεῖα διαίρεσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ τόσον ἐκταθεῖσα ἐγκληματικότης.

Ἀξιομίμητον παράδειγμα.

Αἱ γυναῖκες, καὶ μάλιστα αἱ νεάνιδες, ποὺ δὲν θέλουν νὰ εἶναι ἀνεμοδεῖκται τῆς μόδας καὶ πάσης φρενοτροπίας ἐρχομένης ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, θὰ ἔπρεπε νὰ προσέξουν εἰς μερικὰ ἀξιομίμητα προσόντα τῆς τραγικῶς φονευθείσης βασιλίσσης τοῦ Βελγίου Ἄστριντ.

Καίτοι πριγκήπισσα τῆς Σουηδίας, προοριζομένη διὰ πριγκηπικὸν ἢ βασιλικὸν γάμον, ἐν τούτοις ἔλαβεν ἀνατροφὴν ταπεινῆς καὶ πραγματικῆς οἰκοκυρᾶς. Ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἠκολούθησε μαθήματα οἰκοκυρικῆς. Ἔπειτα ὑπηρέτησεν εἰς βρεφοκομεῖον καὶ νοσοκομεῖον. Ὅταν ἐμεγάλωσεν, ἐμαγείρευε συχνὰ ὁλόκληρον τὸ γεῦμα τῆς οἰκογενείας της, ἔρραβε μόνη της τὰ φορέματά της καὶ ἔπλυνε τὰ ροῦχά της! Ὡς βασίλισσα δέ, ἀνέλαβε μόνη τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν της καὶ τὰ ἔβγαζεν ἡ ἰδία εἰς περίπατον μὲ τὸ καρροτσάκι. Μεγάλη δὲ ἦτο ἡ ἁπλότης καὶ ἡ καλωσύνη, μὲ τὴν ὁποίαν ἐφέρετο πρὸς τὸν λαὸν καὶ δὴ πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ δυστυχοῦντας.

Πόσαι πτωχαὶ ἢ νεόπλουτοι κόραι καὶ σύζυγοι χάνονται κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὴν ματαιοδοξίαν καὶ τὴν ἐξημμένην φαντασίαν των, ποὺ τὰς ἀναβιβάζει εἰς ἀνύπαρκτον θρόνον καὶ τὰς ἐμποδίζει ἀπὸ τὰ στοιχειώδη ἔργα τῆς οἰκοκυρᾶς!

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ„

Νέαι σειραὶ μαθημάτων διὰ τὰ Ἐκκλ. Κατηχ. Σχολεῖα.

1) Ο ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΣ, σειρὰ μαθημάτων διὰ τὰ Κατώτερα Κατηχητικά. Τιμᾶται ἄδετον δρ. 20, πανόδετον δρ. 35.

2) Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ, σειρὰ μαθημάτων διὰ τὰ Μέσα Κατηχητικά. Τιμᾶται ἄδετον δρ. 30, πανόδ. δρχ. 45.

3) ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ, σειρὰ μαθημάτων διὰ τὰ Ἀνώτερα Κατηχητικά. Τιμᾶται ἄδετον δρ. 40, πανόδ. δρχ. 55.

Ταχ/κὰ Ἐσωτερικοῦ δι' ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω δρ. 7 διὰ τὰ ἄδετα καὶ δρ. 8 διὰ τὰ πανόδετα. Διὰ παραγγελίαν τῶν 3 βιβλίων ὁμοῦ τὰ ταχ/κὰ Ἐσωτερικοῦ εἶναι δρ. 12 διὰ τὰ ἄδετα καὶ δρ. 17 διὰ τὰ πανόδετα.

Τὰ ὡς ἄνω βιβλία εἶνε χρησιμώτατα ὄχι μόνον διὰ τοὺς διδάσκοντας εἰς Κατηχητικὰ σχολεῖα, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἱεροκήρυκας, καθηγητὰς τῶν θρησκευτικῶν κλπ.

Πᾶσα παραγγελία μετὰ τῆς ἀξίας στέλλεται πρὸς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ζωῆς», Ἱπποκράτους 3, Ἀθήνας.

Περισσοτέρα ἐπιστήμη—Περισσοτέρα πίστις.

Περατώνων τὴν πραγματείαν του «Ἡ νεωτέρα φυσικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ σχέσις της πρὸς τὴν Θρησκείαν» ὁ ἀμερικανὸς ἀκαδημαϊκὸς καὶ ἀστρονόμος Heber D. Curtis, *γράφει:*

«Ἐν συμπεράσματι ἐρωτῶμεν, Ποῖαι λοιπὸν εἶναι αἱ σχέσεις τῶν νεωτέρων φυσικῶν ἐπιστημῶν πρὸς τὴν θρησκείαν; Μία μόνη μοῦ φαίνεται ὅτι ὑπάρχει ἀπάντησις. Ἂς λησμονήσωμεν πρὸς στιγμὴν τὰς μεταβολὰς αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ δόγματα, ὅπως διακρίνονται ἀπὸ τὰς βασικάς μας ἀντιλήψεις περὶ θρησκείας καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς. Αὐτὰ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ θέμα μας. Πολλαὶ ἀπὸ τὰς μεταβληθείσας αὐτὰς ἀπόψεις ὡς πρὸς τὸ κατὰ γράμμα ἀλάθητον τῶν ἱερῶν διηγήσεων ὀφείλονται εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν τὴν βαθμιαίως ἀποκτηθεῖσαν. Ἐν τούτοις πολλαὶ ἢ ὅλαι αἱ μεταβολαὶ αὗται θὰ ἐπήρχοντο πάντως, ἴσως βραδύτερον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους θὰ ἐγίνοντο.

»Ὑπῆρχεν ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἐπιστήμονες ἀπέβλεπον μετὰ πεποιθήσεως εἰς μίαν θεωρίαν καθαροῦ μηχανισμοῦ, μὲ νοῦν, σῶμα καὶ ψυχὴν ὡς ἀποτέλεσμα χημικῶν καὶ φυσικῶν ἐνεργειῶν, καὶ ἐπί τι διάστημα ἡ τάσις αὐτὴ ὑπισχνεῖτο νὰ καταστρέψῃ τὴν θρησκείαν, τὴν ρίζαν καὶ τοὺς κλάδους αὐτῆς. Αὐτὸ σήμερον φαίνεται πολὺ ὀλιγώτερον πιθανὸν παρ' ὅ,τι πρὸ 40 ἐτῶν. Τὸ θαυμασιώτατον φαινόμενον τῆς πείρας οἱουδήποτε εἰς τὸ ἐκτάκτως θαυμάσιον τοῦτο σύμπαν εἶνε νοῦς καὶ προσωπικότης διευθύνουσα, ἐλέγχουσα, δημιουργοῦσα. Καὶ αἱ ἀποδείξεις περὶ σκοποῦ ἢ τέλους καὶ βαθμιαίας ἀναπτύξεως εἰς τὸ σύμπαν αὐτὸ δὲν εἶνε πλέον ἐκπληκτικαί. Καμμία θεωρία τοῦ κόσμου τούτου δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶνε ἐπαρκής, ἐὰν δὲν δίδῃ κάποιαν θεωρίαν ἢ ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὕπαρξιν τῶν δύο ἀξιοσημειώτων τούτων παραγόντων. Ἐγὼ προσωπικῶς δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω καμμίαν ὑπόθεσιν δι' ὅλον αὐτό, ποὺ φαίνεται τόσον ἁπλοῦν καὶ ἱκανοποιητικόν, τόσον ἐπαρκές, τόσον σύμφωνον μὲ τὰς ὑπαρχούσας μεθόδους τοῦ ἐπιστημονικοῦ πορίσματος, ὅσον τὰ συμπεράσματα ἐκεῖνα ποὺ καθορίζομεν κοινῶς μὲ τὸν ὅρον Θρησκεία.

»Εἰς μίαν λοιπὸν τοιαύτην Θρησκείαν τοῦ ἐπιστήμονος, Θρησκείαν ποὺ κρίνει ἁπλῶς ἐξ ἀναλογίας ἢ πιθανότητος, ὑπάρχει ἀλήθεια· ἀλλὰ Θρησκείαν, τῆς ὁποίας τὸ ἰσχυρότατον ἐπιχείρημα προέρχεται ἀπὸ τὴν ἄπειρον περιπλοκὴν τοῦ συνόλου καὶ τοῦ φαινομενικῶς ἀπείρου μεγέθους καὶ μεγαλείου του· ὅσον περισσότερον τὴν γνωρίζει τις, τόσον ἀκριβέστερον θὰ τὴν παραδέχεται καὶ θὰ τὴν ἐκτιμᾷ, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ τελικὴ ἀπόφασις ὡς πρὸς τὴν ἰσχύν, εἴτε τῶν γνωστῶν γεγονότων τῶν ἐξαχθέντων νόμων, ἢ τῆς ἐπιτευχθείσης λογικῆς προόδου. Ἀκριβῶς ὅπως ὁ κόσμος δι' ἐμὲ εἶναι ἀπείρως περισσότερον πολυσύνθετος καὶ θαυμάσιος παρ' ὅ,τι ἦτο διὰ τὸν ἀρχαῖον Ἑβραῖον, τόσον περισσότερον ἀληθὴς καὶ πειστικὴ εἶναι ἡ ἐκτίμησίς μου, διότι βασίζεται εἰς γνῶσιν ἡ ὁποία εἶναι πληρεστέρα. Εἰς τὸ φῶς τοῦτο, ἡ αὔξουσα γνῶσις τοῦ φυσικοῦ σύμπαντος, ποὺ ἐδόθη ἀπὸ τὴν νεωτέραν ἐπιστήμην, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κυρία ἔμπνευσις καὶ ὑποστήριξις μιᾶς ὑγιοῦς καὶ λογικῆς θρησκευτικῆς πίστεως».

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ ὁμιλήσουν οἱ κάτωθι θεολόγοι:

Ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Ἰγν. Κολιόπουλος ἐν τῷ ἐνταῦθα ἱ. Ναῷ τῆς Χρυσοσπηλαιωτίσσης.

Ὁ κ. Ἰωάν. Καψιμάλης ἐν Καβάλλᾳ· ὁ κ. Λάζ. Χατζηθέμελις ἐν Σάμῳ· ὁ κ. Ἀθ. Φραγκόπουλος ἐν Ζακύνθῳ· ὁ κ. Χρ. Παπαγιάννης ἐν Θεσσαλονίκῃ· ὁ κ. Κ. Χρόνης ἐν Αἰγίῳ· ὁ κ. Περ. Φωτόπουλος ἐν Καρλοβασίοις (Σάμου)· ὁ κ. Γ. Γεωργαντόπουλος ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ ὁ κ. Δ. Παπαδημητρίου ἐν τῇ περιφερείᾳ Ρεθύμνου (Κρήτης).

Τύποις «ΖΩΗΣ»—Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι.